

Вікторія Сергіївна ЧУБАНЬ

к.е.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>

e-mail: sv.yak@ukr.net

Ольга Миколаївна ДУЛГЕРОВА

к.і.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1549-2912>

e-mail: Dulherova_Olha@chipb.org.in

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті наведено авторську схему, яка відображає основні труднощі, з якими зіткнулася Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) у період військових дій. Візуалізовано пропозиції стосовно соціальних гарантій осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту у вигляді зручної для сприйняття схеми. Зроблено висновок, що соціальний захист працівників ДСНС є актуальним питанням, особливо в умовах збройної агресії росії проти України. Хоча законодавством передбачено певні соціальні гарантії для рятувальників, є низка проблем, які потребують вирішення на законодавчому рівні.

Ключові слова: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні права та гарантії, служба цивільного захисту

ВСТУП

Актуальність забезпечення соціальних гарантій для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту є надзвичайно високою і визначається не лише гуманітарними міркуваннями, а й необхідністю дотримання державою своїх зобов'язань перед громадянами, які виконують надзвичайно важливу роботу.

Наявна нормативно-правова база, що регулює соціальні гарантії для рятувальників, часто є фрагментарною та потребує систематизації. Норми, прийняті в минулі роки, не завжди відповідають сучасним викликам та потребам рятувальників, особливо в умовах збройної агресії.

Стан дослідження

Дослідити механізм соціального захисту як окремого складника трудових правовідносин осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту допомогли праці Л.В. Кузнецової, К.М. Пасинчука, Ю.М. Горбаченка та інших вчених, які представляють різні галузі економічної та юридичної науки. Водночас суспільство становить нові й нові виклики до реалізації норм діючого законодавства в частині соціального захисту даної категорії осіб, особливо в умовах правового режиму воєнного стану.

МЕТА дослідження полягає в аналізі наявної системи соціального забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, виявленні її недоліків та розробленні пропозицій з її вдосконалення з метою забезпечення гідних умов життя та праці рятувальників, стимулювання їх професійного розвитку та підвищення ефективності роботи служби цивільного захисту загалом.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою роботи є наукові методи, що застосовано одночасно з метою забезпечення достовірності знань, вирішення поставлених цілей та завдань й обґрунтованості зроблених висновків і рекомендацій,

зокрема: діалектичний – для дослідження теоретичних і нормативних положень із забезпечення соціальних гарантій для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту; класифікації та групування – виокремлення елементів забезпечення соціальних гарантій для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

РЕЗУЛЬТАТИ

Агресія росії проти України створила безпрецедентні виклики для всіх сфер життя, зокрема для системи цивільного захисту. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) опинилася на передовій боротьби з наслідками воєнних дій (рис. 1), тому питання її матеріально-технічного забезпечення стало надзвичайно актуальним.

У 2022 р. на здійснення капітальних видатків підрозділам розподілено понад 400 млн грн, що дало змогу провести реконструкцію 11 об'єктів та роботи з капітального ремонту понад 70 об'єктів. Ремонтно-відновлювальні роботи проводились в будівлях та приміщеннях аварійно-рятувальних підрозділів (загонів, частин, постів) з метою покращення їхніх експлуатаційних характеристик та енергоефективності: здійснення ремонту покрівель, утеплення фасадів заміни в'їзних воріт та реконструкції наявних теплових мереж [1].

Для забезпечення готовності підрозділів до дій за призначенням в умовах воєнного стану та незалежності від централізованого постачання енергоносіїв придбано 260 твердопаливних котлів протягом 2022 р. Зазначене придбання в комплексі з упровадженням заходів з енергоефективності дасть можливість подальшої економії бюджетних коштів завдяки зменшенню витрат на споживання енергоносіїв (газу та централізованого теплопостачання) на 10%.

Ключовим завданням є відновлення роботи підрозділів ДСНС, тому що лише функціонування їх на постійній основі дає змогу підвищувати рівень безпеки і можливість повертатися людям до нормального життя. Під час

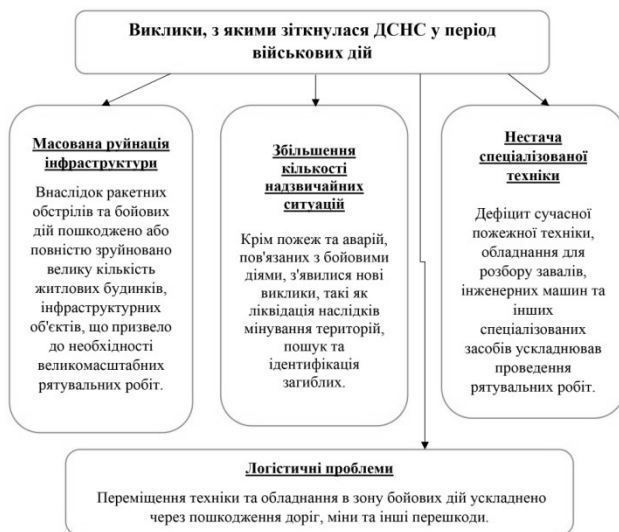

Рис. 1. Виклики, з якими зіткнулася ДСНС у період військових дій

бойових дій на території Харківської області пошкоджено 39 будівель пожежних депо. З 16 підрозділів на окупованій території, які знищено або пошкоджено, вже відновили 9. Деякі підрозділи знищено настільки, що фактично потребують створення з нуля [2].

У 2023 р. на 10,3 млрд грн отримано техніки та оснащення за рахунок гуманітарної та матеріально-технічної допомоги: 165 од. пожежно-рятувальної та спеціальної техніки придбано, 1 літак АН-32П придбано, 2 літаки АН-32Б отримано, 5 вертольотів EC225LP отримано.

Отже, заходи, вжиті для забезпечення ДСНС:

- *міжнародна допомога*: Україна отримала значну міжнародну допомогу у вигляді пожежної техніки, обладнання, медикаментів та інших необхідних матеріалів;
- *модернізація парку техніки*: ДСНС активно працювала над модернізацією свого парку техніки, закуповуючи нові пожежні автомобілі, інженерні машини та інше обладнання;
- *підготовка персоналу*: проведено масштабні заходи з підготовки рятувальників до роботи в умовах воєнного часу, зокрема навчання з надання до медичної допомоги, пошуку та рятування людей, розбору завалів;
- *співпраця з волонтерами*: важливу роль у забезпеченні ДСНС відіграли волонтери, які надавали необхідну допомогу у вигляді продуктів харчування, одягу, медикаментів та іншого обладнання.

Матеріально-технічне забезпечення ДСНС залишається одним з пріоритетних напрямів роботи держави. Від ефективності цієї роботи залежить збереження життя та здоров'я людей, а також відновлення зруйнованої інфраструктури.

Соціальні гарантії для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту є важливим елементом мотивації та підтримки персоналу, який виконує складну і часто небезпечну роботу. Ці гарантії покликані забезпечити гідні умови життя та праці, а також компенсувати ризики, пов'язані з професійною діяльністю [3].

З метою врегулювання питання оплати праці осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту у період дії воєнного стану та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії

воєнного стану» розроблено нормативні документи, які успішно застосовуються в органах та підрозділах цивільного захисту.

На законодавчому рівні в Кодексі цивільного захисту (КЦЗ) України закріплено положення, що гарантують соціальний захист для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту України. Так, у розд. Х КЦЗ України закріплено основні соціальні гарантії для осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, до таких відносяться: медичне забезпечення та санаторно-курортне лікування й реабілітації, пільги, одноразові грошові виплати, охорона праці та грошове й пенсійне забезпечення, право на відпустки, забезпечення житлом та комунальних послуг. Також у КЦЗ передбачено додаткові гарантії соціального захисту, такі як: право для дітей загиблих кадрів ДСНС на вступ до закладів вищої освіти поза конкурсом та право на матеріальні витрати на ритуальні послуги й спорудження надгробка у разі загибелі службовця ДСНС [3].

Більшість виплат соціально-фінансової підтримки регламентуються постановами Кабінету Міністрів України. Вони визначають порядок і умови для додаткових виплат чи надання соціальних послуг.

З метою соціального захисту осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників забезпечено виплату вихідної допомоги у разі звільнення, підйомної допомоги, допомоги після укладання першого контракту, винагороди за розшук, піднімання, розмінування та знешкодження вибухових предметів, винагороди за водолозні роботи, додаткової винагороди у період дії воєнного стану, матеріальної допомоги тощо [3].

Спробуємо наші пропозиції з удосконалення соціальних гарантії осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту зобразити у вигляді схеми (рис. 2).

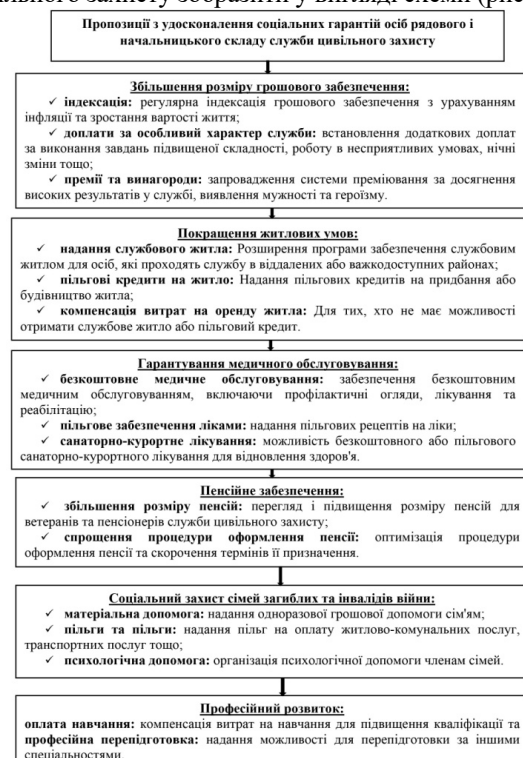

Рис. 2. Пропозиції з удосконалення соціальних гарантій осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту

Схема охоплює такі аспекти, як підвищення заробітної плати, покращення медичного обслуговування, забезпечення житлом та психологічну підтримку.

Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2024 №357, визначає механізм призначення і виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності осіб рядового начальницького складу служби цивільного захисту [5].

Для надання належного соціального захисту постраждалим та членам їх сімей на сайті МВС запроваджено електронний кабінет постраждалого (далі – електронний кабінет). В електронному кабінеті постраждалі та члени їх

сімей можуть отримати доступ до своїх облікових даних та подати запит про потреби соціального, медичного та психологічного характеру. Крім того, в електронному кабінеті наявні контактні дані супроводжуючої особи, з якою користувач електронного кабінету може зв'язатися для отримання консультацій [6].

На нашу думку, реалізація цих пропозицій дасть змогу не тільки підвищити соціальну захищеність осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, але й зміцнити престиж цієї професії, допоможе залучити до неї молодь та забезпечити ефективну роботу служби.

ВИСНОВКИ

Отже, забезпечення соціальних гарантій для рятувальників є не лише моральним обов'язком держави, але й необхідним кроком для підвищення безпеки суспільства та ефективності роботи служби цивільного захисту.

Список використаних джерел

1. Біла книга цивільного захисту України 2021-2022: інформаційне видання ДСНС / за заг. ред. П.Б. Волянського. Київ, 2023. 272 с. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/1/9/7/5/1/6/5/dodatok-bila-kniga-cz-06112023.pdf>
2. Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2023 році: вебсайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/2/0/4/5/2/3/6/zvit-pro-osnovni-rezultati-diiialnosti-dsns-u-2023-roci.pdf>
3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#n1377>
4. Кузнецова Л.В., Горбаченко Ю.М., Пасинчук К.М. Механізм соціального захисту як окрема складова трудових правовідносин осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту (ДСНС). Юридичний електронний науковий журнал. 2022. № 8. С. 179-182. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/39.pdf
5. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2024 р. № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2024-p#n29>
6. Соціальний захист військовослужбовців НГУ, ДПСУ, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, поліцейських, які звільнені з полону, отримали поранення внаслідок збройної агресії РФ проти України, та членів їх сімей, а також членів сімей осіб, які загинули (померли), зникли безвісти, перебувають у полоні або захоплені заручниками, інтерновані в нейтральних державах: веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/social-protection-pension-provision/socialnii-zaxist-cleniv-simei-viiskovoslužbovciv-osib-ryadovogo-i-nacalnicksogo-skladu-dsns-policeiskix-yaki-pomerli-zaginuli-poraneni-znikli-bezvisti-zaxopleni-v-polon-zarucnikami-ta-post>

References

1. White book of civil defense of Ukraine 2021-2022: informational edition of the State Emergency Service / ed. P.B. Volyanskyi. Kyiv, 2023. 272 p. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/1/9/7/5/1/6/5/dodatok-bila-kniga-cz-06112023.pdf> (in Ukrainian).
2. Report on the main results of the State Emergency Service of Ukraine in 2023: website of the State Emergency Service of Ukraine. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/2/0/4/5/2/3/6/zvit-pro-osnovni-rezultati-diiialnosti-dsns-u-2023-roci.pdf> (in Ukrainian).
3. Civil Protection Code of Ukraine dated 02.10.2012 No. 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#n1377> (in Ukrainian).
4. Kuznetsova L.V., Gorbachenko Yu.M., Pasynchuk K.M. The mechanism of social protection as a separate component of the labor relations of the rank and file members of the Civil Defense Service (DSNS). Legal electronic scientific journal. 2022. No. 8. pp. 179-182. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/39.pdf (in Ukrainian).
5. The procedure for the appointment and payment of a one-time cash benefit in case of death (death), disability or partial loss of working capacity without establishing the disability of private and senior members of the civil protection service: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 03.29.2024 No. 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2024-%D0%BF#n29> (in Ukrainian).
6. Social protection of servicemen of the National State University of Ukraine, State Security Service of Ukraine, members of the ranks and senior ranks of the Civil Defense Service, police officers who were released from captivity, were injured as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, and their family members, as well as family members of those who died (deceased), missing, captured or taken hostage, interned in neutral countries: website of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. URL: <https://mvs.gov.ua/social-protection-pension-provision/socialnii-zaxist-cleniv-simei-viiskovoslužbovciv-osib-ryadovogo-i-nacalnicksogo-skladu-dsns-policeiskix-yaki-pomerli-zaginuli-poraneni-znikli-bezvisti-zaxopleni-v-polon-zarucnikami-ta-post> (in Ukrainian).

Viktoriia CHUBAN

PhD in Economics, Associate Professor, National University of Civil Defense of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>

e-mail: sv.yak@ukr.net

Olha DULHEROVA

PhD in History, Associate Professor, National University of Civil Defense of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1549-2912>

e-mail: Dulherova_Olha@chipb.org.in

ORGANIZATIONAL AND REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF SOCIAL GUARANTEES OF ORDINARY AND COMMANDING PERSONNEL OF THE CIVIL PROTECTION SERVICE UNDER THE LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW

Ensuring social guarantees for ordinary and commanding officers of the civil protection service is an extremely urgent issue in modern conditions, especially in the context of Russia's armed aggression against Ukraine. Rescuers constantly face a high level of risk to life and health, performing their professional duties in extreme conditions. They often work in conditions of fires, floods, man-made disasters, shelling from Russia and other emergencies. The paper presents the author's scheme, which reflects the main difficulties faced by the State Emergency Service of Ukraine during the period of hostilities. The authors of the paper visualized proposals for social guarantees of ordinary and commanding personnel of the civil protection service in the form of a convenient scheme for perception. The scheme covers aspects such as higher wages, better health care, housing provision and psychological support.

It is concluded that social protection of employees of the State Emergency Service of Ukraine is an urgent issue, especially in the context of Russia's armed aggression against Ukraine. In order to resolve the issue of remuneration of ordinary and commanding personnel of the civil protection service during the period of martial law and in accordance with the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "The issue of certain payments to military personnel, ordinary and commanding personnel, police officers and their families during the martial law" developed regulatory documents that are successfully used in civil protection bodies and units. Although the legislation provides certain social guarantees for rescuers, there are a number of problems that need to be addressed at the legislative level.

It is determined that there is a problem of insufficient awareness of rescuers about their social rights. The paper emphasizes the priority of providing social protection to servicemen and their family members who suffered as a result of Russian aggression. To this end, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine introduced an electronic cabinet of the victim, which simplifies access to social services.

Keywords: social protection, social security, social rights and guarantees, civil protection service